

Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused
Taktika
õppetool

Lembit Mitt
2. piirivalve erialakursus

**PIIRIVALVE REA- JA ALLOHVITSERKOOSSEISU
KOOLITUSE ANALÜÜS: 1930 – 1940 JA 1991 - 2001
Lõputöö**

Juhendaja

PhD Lembit Võime

Tartu 2003

REFERAAT

Töö autor: Lembit Mitt

Töö pealkiri: Piirivalve rea- ja allohvitserkoosseisu koolituse analüüs: 1930 – 1940 ja 1991 - 2001

Juhendaja: PhD Lembit Võime

Töö tüüp: lõputöö

Lehekülgede arv: 47

Kasutatud kirjanduse ja allikmaterjalide arv: 37

Tabelite arv: 5

Jooniste arv: 4

Töö kirjutamise keel: eesti keel

Märksõnad: ajalugu, haridus, väljaõpe, õppekavad, õppeained, tunniplaanid, piirivalveametnikud, allohvitserid, Piirivalvekool, Remniku õppekeskus, Petseri jaoskonna Õpperajoon, analüüs

Teema valiku põhjendus: Antud teema analüüs on esimene omataoline piirivalve koolitusprogrammide ja kavade võrdlus läbi aegade, mis toob välja põhilised koolitussuunad, mida peeti vajalikuks enne ja nüüd ning annab ülevaate võimalikest prioriteetidest.

Uurimistöö objekt: piirivalve õppeasutuste õppeprogrammid ja -kavad aastatel 1930 – 1940 ja 1991 – 2001

Uurimistöö eesmärk: On anda ülevaade õppekavadest ajavahemikul 1930 – 1940 ja 1991 – 2001, analüüsides ning tuues välja prioriteetsemad õppeained läbi aegade.

Annotatsioon: Piirivalvekoolitus läbi aegade on olnud oma õppe- ja koolituskavade osas kaootilise iseloomuga. Väljakujunenud kindlad õppekavad ja programmid puudusid aastatel 1930-1940 kui ka 1991-2001 ning samuti puudusid konkreetset piirivalve koolituse arengusuunad ja tegevuskavad. Rakendati koolitusplaanid, mida peeti vajalikuks hetke situatsioonist lähtudes.

Oma töö esimeses osas annab autor ülevaate 1930 – 1940 aasta Eesti Piirivalve Petseri jaoskonna Õpperajooni ajaloost, Õpperajoonis toimunud valvurite seitsme nädalastest kursustest, selle õppekavade koostamise tagamaadest, tuues välja prioriteetsemad õppeained antud ajahetkel.

Töö teises osas teeb autor pögusa tagasivaate piirivalve taasloomise aastatele, keskastme juhtivkoosseisu koolitusele Remniku õppekeskuses aastatel 1991 - 1992 ja Piirivalvekoolis toimunud maismaapiirivalvurite ning passikontrolli kursustele ajavahemikul 1992 - 2001.

Erilist tähelepanu pöörab autor Piirivalvekoolile, millest on saanud kutseõppeasutus.

SISUKORD

LÜHENDID	5
SISSEJUHATUS	6
1. PIIRIVALVE KOOLITUS AASTATEL 1930-1940	8
1.1 Piirivalve loomine.....	8
1.2. Piirivalve Õpperajoon.....	9
1.3 Õppekavad 1930 – 1940.....	11
1.3.1. 1930. aasta õppekava.....	11
1.3.2. 1935. aasta õppekava.....	13
1.3.3. 1940. aasta õppekava.....	14
1.3.4. Toimunud õppetundide eesmärk.....	15
1.3.5. Kokkuvõte 1930. – 1940. aasta seitsmenädalastest õppekavadest	19
1.4. Piirivalve tegevuse ja väljaõppe peatumine 1940. aastal	19
2. PIIRIVALVE KOOLITUS AASTATEL 1991 - 2001	20
2.1. Piirivalve taastamine.....	20
2.2. Piirivalve koolituse taasloomine	21
2.3. Remniku õppekeskus 1991-1992.....	22
2.3.1. Remniku Õppekeskuses toimunud õppeainete eesmärk.....	24
2.4. Piirivalvekool ja selle tegevus aastani 2001	26
2.5 Kursused Piirivalvekoolis.....	28
2.5.1. Maismaapiiri kursuste õppekava.....	28
2.5.2 Passikontrolli kursused	29
2.5.2.1. Toimunud õppetundide eesmärk.....	30
2.6. Eesti Piirivalve rea- ja allohvitserkoosseisu koolitussüsteem aastal 2001....	33
2.7. Piirivalvekooli koolituse areng lähiaastail.....	34
KOKKUVÕTE	36
SUMMARY	37
KASUTATUD KIRJANDUS.....	38
LISAD.....	40
Joonis 1 Piirivalve Petseri jaoskonna Õpperajooni ümbrus.....	40
Joonis 2 Petseri jaoskonna ülem kol-ltn Viilup Mägistes 1937. a	40
Joonis 3 Seitsmenädalaste õppekavade maht tundides	41
Joonis 4 Õpperajooni ümbrus ja laskerajad 1933. a.	42
Tabel 1 Keskastme juhtivkoosseisu õppetundide maht Remniku õppekeskuses	43
Tabel 2 Kordoniohvitseride kursus 11.03.1992 – 16.02.1994	44
Tabel 3 Kutseliste piirivalvurite ja maismaapiirikursused 24.08.1998–22.12.2000	45
Tabel 4 Passikontrollikursused Piirivalvekoolis 1994 – 1997	46
Tabel 5 Passikontrollikursused Piirikoolis 1998 - 2001	47

LÜHENDID

DS	-	Distsiplinaarkaristuse seadus
ENSV	-	Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik
EV	-	Eesti Vabariik
ERA	-	Eesti Rahvusarhiiv
MPVKA	-	Muraste Piirivalvekooli arhiiv
NRIA	-	Nellis Ralf isiklik arhiiv
NSVL	-	Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit
PK	-	Passikontrolöride kursus
PV	-	piirivalve
PVA	-	Piirivalveamet
PVAA	-	Piirivalveameti arhiiv
Remniku Õppekeskus	-	Eesti Vabariigi Majanduspiiri Kaitseteenistuse Remniku Õppekeskus
RTL	-	Riigi Teataja lisa
RÕK	-	Remniku Õppekeskus
S.N.S	-	Sõjaväe Nuhtlusseadus
ÜVT	-	Ülemnõukogu ja Valitsuse Teataja

SISSEJUHATUS

Personalikoolitus on töötajate plaanipärase ettevalmistamise ja arendamise süsteem, mille käigus täiendatakse töötajate teadmisi ja praktilisi oskusi. Koolitus on vajalik ühelt poolt töötajate võimete edasiarendamiseks ning teiselt poolt järelkasvu kujundamiseks vastustusrikastel kohtadel organisatsioonis.

Piirivalveametnike koolitusvajadus on enamasti väga spetsiifiline ja eeldab seetõttu ka spetsiifilist lähenemist.

Piirivalvuri elukutse ei ole kerge - tihti tuleb keerulistes olukordades vastu võtta ainuõige otsus, vastutada oma alluvate elu ja tervise eest, olla ühiskonna teravdatud tähelepanu all.

Piirivalvealase koolituse taasloomise alguseks võib lugeda Vabariigi Valitsuse majanduspiiri komisjoni istungil 25.09.1990. aastal vastuvõetud otsust korraldada 01.10.1990 Majanduspiiri Kaitseteenistuse ülemate seminar. Seminari tulemusena kuulutati välja üleriigiline vabatahtlike kogunemine piirivalvekursuse katsetele. Kursuse programmi koostas Ülemnõukogu Riigikaitsekomisjoni ekspert U. Helme. Esimese kursuse lõpetamisel saadeti piirile 90 meest, kelledest omakorda valiti piiripunktide ülemad ja inspektorid.

Need mehed panid aluse piirivalve teenistuse vajalikule väljaõppele 1990. aastal.

Töö eesmärgiks on analüüsida rea- ja allohvitserkoosseisu piirivalvealast koolitust aastatel 1930-1940 ja 1991-2001 ning võrrelda, sõjajärgset taasiseseisvumise esimese kümne aastakuga, tuues välja põhilised koolitussuunad, mida peeti vajalikuks enne ja nüüd, et paremini välja arendada uut koolitust Euroopa Liidu nõuete tasemel.

Töö aktuaalsus seisneb selles, et ta on esimeseks omataoliseks piirivalve ajalooliste õppekavade ja lähiajaloo koolitusprogrammide uuringuks ja võimaldab rakendada uusi teadmisi piirivalveametnike ettevalmistamiseks nüüdisaja nõuete tasemel.

Uurimismeetodina kasutab autor ajalooliste materjalide analüüsi (eelkõige õppekavade analüüsi aastatel 1930-1940 ja 1991-2001) ja piirivalve ajaloolise kogemuse analüüsi.

Töö ajaloolise osa uurimist on raskendanud arhiivimaterjalide osaline puudumine. Tööks vajalikud materjalid sai autor Eesti Rahvusarhiivist (f978 – Piirivalve Valitsus, f980 - Petseri jaoskond), Piirivalveameti arhiivist (peadirektori käskkirjad a. 1991 – 1994, Pärnelja õppekeskuse ülema käskkirjad), Muraste Piirivalvekooli arhiivist (ülema käskkirjad,

õppejaoskonna materjalid a. 1992 – 2001) Märkimisväärselt aitas töö kirjutamisele kaasa kolonel Ralf Nellise erakogust ja piirivalveametnike isiklikud mälestused (kapten Peep Jaagant). Töö kirjutaja on tänulik Piirivalvekooli töötajale pr Astrid Männikule tööks vajalike materjalide leidmisel ja süstematiseerimisel.

Trükitud allikaist on autor kasutanud Riigi Teatajas avaldatud seadusi ja nende põhjal avaldatud õigusakte piirivalve koolitussüsteemi korraldamiseks.

Kasutatud on nappi teemat puudutavat kirjandust 1930. aastaist ja taasiseseisvumise esimest aastakümnest.

Abiks töö kirjutamisel on olnud Eesti Riigikaitseakadeemia kaitstud lõputööd piirivalve koolituse kohta (Roos. R 1997, Karjamets. T 2002)

Eesti Piirivalve õppe- ja koolitussüsteem on kujunemas ja muutumas järjest paremaks ja olulise panuse selleks annab Piirivalvekool.

Oma töös keskendub autor põhiliselt Piirivalvekoolile kui kutseõppeasutusele.

Pärast piirivalvekooli lõpetamist on kõigil värsketel Eesti Vabariigi kutselistel piirivalvuritel võimalus kaasa töötada Eesti piiri kaitsevõime arendamisel ja tugevdamisel.

Et arhiivimaterjalid Kuressaare õppekeskuse, Narva-Jõesuu õppekeskuse, Pärnelja õppekeskuse ja Neeme teenistuskooli kohta on puudulikud, siis antud diplomitöös neid õppeasutusi ei ole käsitletud.

1. PIIRIVALVE KOOLITUS AASTATEL 1930-1940

1.1. Piirivalve loomine

Alates 1. veebruarist 1919 kuni Vabadussõja lõpuni ja esimestel rahuaastatel valvasid Eesti piiri sõjaväeosad. 15. veebruarist 1919 kuni 1921. a. maini kontrollisid riigipiiri ületamist Vabariigi Piirikontrolli Valitsus. Aastast 1922 moodustati professionaalne piirivalve.

30. mail 1922 võttis Riigikogu vastu seaduse, millega piirivalve määrati Siseministeeriumi koosseisu. Piirivalve Valitsus moodustati siseminister Karl Einbundi ettepanekul 20. septembril 1922. Piirivalve juhiks määrati Vabadussõja tuntud väejuht kolonelleitnant Ants Kurvits, kes astus ametisse 1. novembril 1922.

Piirivalve Valitsuse ülema abiks asetäitja ülesannetes määrati endine Eesti kaitseväe 6. jalaväerügemendi ülem kolonelleitnant Arved Engman.

1. detsembril kinnitas Eesti Vabariigi Valitsus piirivalve organisatsiooni järgmiselt: juhtrollis oli keskamet ehk staap, millele allusid kohtadel tegutsevad jaoskonnad, rajoonid ja kordonid. 1923. aasta jaanuaris moodustatud staap alustas tegutsemist Toompea lossi Valges saalis. Isikkoosseisu komplekteerimist alustati reservist tegevteenistusse võetud ja väeosadest üle toodud ohvitseridega ning üheaastase lepingu alusel piirivalvesse teenima tulnud üleajateenijatega. 20. maiks 1923 oli kogu piir kaitsevält üle võetud. Igapäevased tööülesanded Eesti piiril jaotati kaheksa jaoskonna vahel. Nendeks olid Tallinna, Läänemaa, Pärnu, Valga, Petseri, Tartu, Peipsi ja Narva jaoskonnad.

5. juunini 1936 oli Eesti piirivalve korraldamise ja tegutsemise seaduslikuks aluseks tsaariaegne piirivalvekorpus 1910. aasta seadus, mida paljudes lõikudes täiendati ja asendati Eesti Vabariigi õigusaktidega. 5. juunil 1936 hakkas kehtima riigivanema 27. mail dekreedina välja antud piirivalveseadus.

Eesti Vabariigis oli 11 maakonda ning piirivalvurid valvasid merepiiri põhjas ja läänes 1159 km, Eesti-Nõukogude Liidu piiri idas 276 km ja Eesti-Läti piiri lõunas 365 km ulatuses.

Salakaubaveo avastamiseks tehti tõsist tööd mere- ja lõunapiiril. Aastatel 1923 - 1939 avastas

piirivalve 4491 salakaubaveo juhtumit. Sellest suurema osa moodustas salapiirituse vedu 3474 juhtumiga, kus tabati 252 927 liitrit piiritust.

Aastatel 1923 - 1939 tabati Eesti-NSVL piiril 4651 piiririkkujat. (32)

1.2. Piirivalve Õpperajoon

01. juulist 1930 alustas Irboska jaamast 1 km lõuna pool Petseri jaoskonna osana „Piirivalve Õpperajoon“ (edaspidi õpperajoon) (vt joonis 1 ; 4). Õpperajooni ülemaks määrati Valitsuse ülema 26. mai 1930. a käskkirja nr 66 § 1 alusel Lediste rajooni ülem kapten Labidas. (34)

Õppurite kasutada oli kahekordne puumaja, mille alumisel korrusel olid magamis-, pesemis-, õppe- ja söögiruumid, ülemisel korrusel aga Petseri jaoskonna ja Õpperajooni kantselei ning ohvitseride eluruumid. Keldris oli köök, kust toimetati söök liftiga sööklasse. Majas oli kanalisatsioon ja vesi, vannitoad ja duširuumid.

Õpperajooni ülesanneteks määrati:

1. piirivalve koosseisude täiendamine, teenistusse võetud üleajateenijatele teenistusteadmiste õpetamine ja piirivalvuritele mõne eriotstarbega kursuse korraldamine;
2. teenistuskooete kasvatamine, õpetamine ja teenistuskooete juhtide ettevalmistamine.

Valitsuse ülema korraldusel määrati õppekursuse kestvuseks Õpperajoonis alates 1. novembrist 1930 kaks kuud. Sellest üks kuu ja kolm nädalat oli määratud õppusteks ning üks nädal mitmesugusteks korralisteks töödeks.

Seitsme nädala õppekava maht hõlmas nii sõjalist ettevalmistust kui ka piirivalveteenistuseks vajalike oskuste nagu tollikontrolli ja piirivalveteenistusse puutuvate seaduste, seadluste, määruste ja juhiste õpetamist ja menetlemist. Samuti õpetati topograafiat, Eesti ajalugu, sõjaväe kriminaalseadustikku ja distsiplinaarkaristuste seadlust jne.

Õppekursusel olevate valvurite ettevalmistamise eesmärgiks Õpperajoonis oli:

1. arendada ja mõjutada tema vaimseid omadusi ja füüsilisi võimeid, mis temale kui nooremale piirivalve ametiisikule ja sõjaväelasele on vajalikud piirivalveteenistuses ja tarbe korral sõjas.

2. anda talle teadmisi ja oskusi piirivalves teenimiseks valvuri, ajutise vanemvalvuri ja ajutise kordoniülema ametikohal ja vajaduse korral ka jao juhtimiseks lahingus.

Piirivalve Õpperajooni p ä e v a k o r d 8. juulil 1937. a.

Kell	05:30	Hommikune äratus (pühapäeval kell 06:30)
“	05:30-06:00	Riietumine, pesemine, magamisasemete korrastamine, riiete, rakmete ja jalatsite puhastamine, relvade ülevaatus ja tarbe korral puhastamine.
“	06:00-06:30	Ruumide koristamine, ümbruskonna puhastamine, jalutuskäik, ülevaatus või mängud.
“	06:30-06:50	Hommikusöök
“	06:50-07:00	Eeltööde tegemine õppusteks
“	07:00-12:00	Õppused õppekava järele
“	12:00-14:00	Lõunasöök ja lõunavaheaeg
“	14:00-18:00	Majanduslikud tööd
“	18:00-19:45	Õhtusöök ja võimlemismängud
“	19:45-20:45	Ettevalmistamise tund
“	20:45-21:00	Õhtune loendus
“	21:00-22:00	Vaba aeg
“	22:00	Magama heitmine ja üleminek öisele valgustusele magamisruumis

Õppekursuse lõpetamisel saadeti valvurid määratud teenistuskohhta. Vastavale rajooniülemale saadeti väljavõtted valvurite katsete tagajärgedest iga õppeaine kohta ning lisati ka iga õpilase lähema ülema atestatsioon.

1.3. Õppekavad 1930-1940

1.3.1. 1930. aasta õppekava

Esimesed kursused valvurite õpetamiseks Õpperajoonis olid ühekuulised ning vastavalt Valitsuse ülema korraldusele määrati õppekursuse kestvuseks Õpperajoonis alates 1. novembrist 1930 aastast kaks kuud.

Ühekuulistele kursustele määrati kõik jaoskonda vastuvõetud uued valvurid pluss niipalju endiseid, et rühma suuruseks sai vähemalt kümme meest. Õppekavas, mis kestis üks kuu, so kuni järgmise teenistusse võtmiseni, olid järgmised õppeained:

1. Piirivalve käsiraamat	25 tundi
2. Piirivalve organisatsioon ja koosseis	3 tundi
3. Tolliseadustik	10 tundi
4. Protokollide ja juurdluste vormid (tunnimeeste märkuste raamatu pidamine, kirjavahetus ja asjaajamise kord)	14 tundi
5. Eesti Vabariigi põhiseadus ja kodanikuteadus	6 tundi
6. piirivalvele pandud teiste ametkondade ülesannete tutvustamine (tollikohustuste täitmine, sadama- ja süvendusmaksude võtmine jne.)	5 tundi
7. Riviõppus	10 tundi
8. Taktikaline jao väljaõpe ja lahinglaskmine	10 tundi
9. Laske-eeskiri	17 tundi
10. Sisemäärustik	8 tundi
11. Garnisonimäärustik	10 tundi
12 Kehaline kasvatus	10 tundi
13. S.N.S. ja kaitseväge distsiplinaarkaristuste seadlused (näited piirivalve teenistuses ettetulnud süütegudest)	12 tundi
	kokku 140 tundi

Igal päeval oli ettenähtud kuus õppetundi välja arvatud püha- ja laupäeval ning igal laupäeval oli neli õppetundi Lisaks oli kaks päeva määratud jaoskonna ülema käsutusse. Kursus kestis kokku 27 õppepäeva. (31)

10. detsembril 1930 esitas kapten J. Labidas kinnitamiseks Õpperajooni seitsmenädalase õppekava, mis kinnitati 3. jaanuaril 1931 Piirivalve Valitsuse ülema kolonel H. Kurvitsa

poolt. Õppekava mahuks sai 260 õppetundi ja õppurid pidid selle ajaga läbima alljärgnevad õppetunnid:

1. Piirivalve teenistus	45 tundi
2. Distsiplinaarkaristuse seadus ja S.N.S.	14 tundi
3. Tolliseadus	35 tundi
4. Üldteadmised	
4.1. ajalugu,	5 tundi
4.2. maateadus,	6 tundi
4.3. aritmeetika,	6 tundi
4.4. eesti keel	3 tundi
5. Topograafia,	14 tundi
6. Laskeasjandus,	56 tundi
7. Rivi ja lahingdrill,	30 tundi
8. Kehaline kasvatus,	40 tundi
9. Määrustikud	6 tundi
	kokku: 260 tundi (33)

Õpperajooni esimese tegevusaasta käigus peeti Õpperajoonis seitse õppekursust, millest viis esimest olid neljanädalased ja kaks viimast seitsmenädalased. Kursused läbis kokku 106 valvurit. Teisel aruandeaastal (aprill 1931 - aprill 1932) peeti Õpperajoonis neli kursust, mille lõpetas 86 valvurit.

1931. a. veebruaris külastas Õpperajooni kolonel Hans Kurvits, kes revideerides Õpperajooni tegevust ja andis hinnangu, mille kohaselt võis meeskonna teadmisi väljaõppe alal üldiselt nimetada rahuldavaks. Samas nentis ta oma 18. veebruari 1931. a. käskkirjas nr 21: „...mõne üksiku üleajateenija teadmised osutusid siiski täitsa nõrgaks, säärase meeste teenistusse jätmise loen teenistusele kahjulikuks ja nende vabastamiseks jaoskonna ülematel vastava ettekandega esineda.

Soovida jättis ka meeskonna välimus ja selle pean kirjutama rühma vanemate, nooremohvitseri ja rajooniülema arvele. Edukas õppus on võimalik korralikult püüdnud, kammitud ja riidetatud meestega. Loodan, et sarnaste puuduste peale edaspidi enam ei tule tarvidust tähelepanu juhtida.“ (1)

1.3.2. 1935. aasta õppekava

1935. aastal viiakse Petseri rajooni ülema major A. Kõrgmaa (vt lisa 2) algatusel seitsme-nädalasesse õppekavasse sisse muudatused, kus vähendatakse õpptundide mahtu ning sisu.

Kuna mõnede õppeainete väljajätmine, tundide vähendamine ja asendamine oli tingitud sellest, et senini püsis kavas ülemäärasel arvul tunde, mida erinevatel põhjustel ei olnud võimalik läbi võtta, siis seeläbi tuli need ka ühel või teisel teel õppekavast kõrvaldada.

Reaalselt oli võimalik, et õppetundide maksimumarvuks saaks olla 238 tundi pluss 35 tundi reservi, millest:

1 päev kogumiseks	7 tundi
1 päev juhuslik püha	7 tundi
1 päev spordi või laskevõistlusteks, erakorraliseks valveks, või erakorralisteks majandustöödeks	7 tundi
3 päeva katsete ettevalmistamiseks ja katseteks	14 tundi
	kokku: 35 tundi

Need arvud olid võetud möödapäästmatutena, kuid tegelikult tekkis neid alati rohkem.

Uue õppekavakava koostamisel jäeti välja senised kavas püsinud õppeained nagu maateadus ja ajalugu ning vähendati riviõppuse osatähtsust. Peale selle koondati õppekava sisuliselt endises mahus vähemasse tundide arvu (õppetundide intensiivsus kasvas) – piirivalve teenistuses, topograafiast ja gaasiasjanduses. Suurendati tundide arvu kodanikuteaduses, mille juures kodanikuteaduse esimene tund sisaldas tähtsama maateaduse alalt ja järgnevates tundides puudutati ajalugu.

Iga tunni kohta oli materjali sedavõrd palju, et kordamiseks praktiliselt aega üle ei jäänudki.

Major A. Kõrgema visioon tundide jaotusest õppekavade järgi:

1. Piirivalve teenistus	47 tundi
2. Tolliseadustik	38 tundi
3. Distsiplinaarkaristuste seadus ja kaitseväge kriminaalseadus	15 tundi
4. Kodanikuteadus	15 tundi
5. Gaasiasjandus	11 tundi
6. Laskeasjandus	
6.1. teoreetiline osa	21 tundi

3. Lahinguline ja taktikaline väljaõpe

3.1. Laskeasjandus

3.1.1. sõjapüssi, kergekuulipilduja, sõjapüstoli
ja käsigranaadi materiaalosa käsitlemine 10 tundi

3.1.2. lasketooria, tankitõrje (üldiselt),
laskeasendid ja õhumärkide tulistamise
harjutused sõjapüssist 6 tundi

3.1.3. praktiline laskmine sõjapüssist, -püstolist
ja kergekuulipildujast ühes käsitlemisega 20 tundi

3.2. Riviline ettevalmistus:

3.2.1. Üksikmees koond- ja lahkrivis

3.2.2. Jagu koond- ja lahkrivis

3.2.3. Rühm koond- ja lahkrivis 10 tundi

3.3. Taktikaline väljaõpe

3.3.1. Jao väljaõpe 10 tundi

3.3.2. Rännakharjutused 7 tundi

3.3.3. Sideteenistus 6 tundi

3.4. Pioneeriasjandus 4 tundi

3.5. Sõjatopograafia 8 tundi

3.6. Gaasiasjandus 8 tundi

Kokku: 212 tundi (25)

1.3.4. Toimunud õppetundide eesmärk

1. Piirivalveteenistus

Kursuse lõpuks pidid valvurid:

- teadma kõiki tähtsamaid piirivalveteenistusse puutuvaid seadusi, seadlusi, määrusi,
juhtnõore ja ringkirju

- oskama täita valvuri ja vajadusel ajutise vanemvalvuri ja ajutise kordoniülema kohuseid

2. Tollieriala

Kursuse lõpuks pidid valvurid:

- teadma kõiki tähtsamaid tollialasse puutuvaid seadusi, seadlusi, määrusi, juhtnööre ja ringkirju
- oskama täita ajutise tollipunkti ülema kohuseid

3. Distsipliin

Distsipliini alal anti valvuritele alused nende mõtte-, tunde- ja tahteilma kujundamiseks nii, et neist kujuneksid hästi distsiplineeritud teenistusvõimelised piirivalvurid.

Kursuse lõpuks pidid valvurid

3.1. omama arusaamist:

- sõjaväe distsipliini põhialustest ja nõuetest
- süüksarvamisest ja kuritegelikkusest
- kaebuste avaldamise üldisest korrast

3.2. teadma:

- süütegusid, mille eest määratakse kohtulikud karistused
- erakorralise arreteerimise korrast ja oskama võtta tarvitusele vastavad abinõud korrarikkumise lõpetamiseks
- kaadriallohviteridele ja sõduritele määratavaid distsiplinaarkaristuse liike
- kiituse avaldamise ja karistuse määramise korda

3.3. oskama:

- esineda distsiplineeritud valvurina kõikjal: nii teenistuses kui ka väljaspool teenistust
- kasutada teenistusalast võimu ja omama teadmisi võimu kuritarvitamise tagajärgedest

4. Siseteenistus

Kursuse lõpuks pidid valvurid:

- omama harjumusi sõjaväelise käitumise ja kohanemisoskuse alal, et nad suudaksid sõdurlikult hästi esineda ja sõjaväeliselt kõneleda nii teenistuses kui ka väljaspool teenistust, samuti teenistusasjadest vaikida väljaspool teenistust
- oskama täita toimkondlaste, eriti korrapidaja, korrapidaja abi ja valvurite kohuseid

5. Vahiteenistus

Kursuse lõpuks pidid valvurid:

- omama arusaamist vahiteenistuse tähtsusest ja üldistest alustest
- omama veendumust sellest, et vahiteenistuses olles tuleb oma kohuseid täita suurima täpsuse, vastutus- ja kohusetundega

- oskama täita tunnimehe ja valvurite kohuseid
- oskama täita saatetunnimehe ja saatevalvuri kohuseid

6. Üldteadmised ja kasvatuslikud küsimused

Kursuse lõpuks pidid valvurid:

- omama arusaamist riigikorrast, riigikaitse vajadusest ja suhetest naaberriikidega
- tundma üldjoontes Eesti Vabariigi Põhiseadust ning Vabadussõja sündmustikku
- oskama hoida sõjasaladusi ning hinnata vastase propaganda eesmärke
- tundma kihutustöö vastu võitlemise abinõusid ja võtteid

7. Kehaline kasvatus

Kehalise kasvatusõpetuse eesmärgiks oli arendada distsiplineerivalt valvurite kehalisi võimeid (jõudu, väledust, vastupidavust, võitlusvõimet jne.), et nad suudaksid võita piirivalveteenistuse raskusi igas olukorras, jäädes seejuures teo- ja tahtevõimelisteks.

8. Sõjaväe tervishoid

Kursuse lõpuks pidid valvurid:

- oskama anda esmaabi mitmesugustel juhtudel
- omama arusaamist tervishoiu algnõuetest ning oskama täita tervishoiualaseid nõudeid kasarmu- ja välitingimustes

9. Sõjaväe veod

Kursuse lõpuks pidid valvurid:

- oskama täita veodokumente inimeste ja varustuse veoks
- teadma sõjaväelaste kohustusi liikumisel raud-, vee- ja maanteedel
- oskama korraldada rännakvarustust
- tundma mootorvooride üldist korraldamist, liiklemist ja juhtimist

10. Laskeasjandus

Kursuse lõpuks pidid valvurid sõjapüssi, kergekuulipilduja, sõjapüstoli ja käsigranaadi juures oskama:

- käsitleda
- lahti võtta, kokku panna, puhastada ja hooldada
- kõrvaldada lasketakistusi
- praktiliselt lasta kõigis asendites ja vähemalt kolmanda laskurklassi ulatuses
- tulistada õhumärke

- tundma materiaalosa, osade ülesandeid ja koostööd
- teadma algelist lasketeoriat ning üldist tankitõrjet

11. Riviline ettevalmistus

Kursuse lõpuks pidid valvurid:

- omama laitmatut rühti (kehahoiakut) ja seisangut, väärikat ja julget esinemisoskust rivis ja väljaspool rivi
- omama head täitevalmidust ja tähelepanu ning kiiret reageerimise oskust
- oskama täita kõiki tegevusi üksikmehena jaos ja rühmas, koond- ja lahkrivis, relvaga ja relvata

12. Taktikaline väljaõpe

Kursuse lõpuks pidid valvurid:

- omama üldpilti taktikast
- omama vajalikke taktikalisi oskusi ja teadmisi tegutsemiseks üksikvõitlejana lahinguolukorras
- oskama tegutseda jao koosseisus luurel, kaitsel ja pealetungil
- oskama käsitleda telefoniaparaati

13. Pioneeriasjandus

Kursuse lõpuks pidid valvurid:

- omama arusaamist kindlustustööde teostamisest rühma ja kompanii piirides
- oskama ehitada laskepasa laskurile ja kergekuulipildurile

14. Sõjatopograafia

Kursuse lõpuks pidid valvurid oskama:

- orienteeruda maastikul kompassi, orienteerumisesemete ja kaarti abil
- käsitleda topograafilist kaarti ja plaani
- valmistada skitši ja skeemi

15. Gaasiasjandus

Kursuse lõpuks pidid valvurid:

- omama arusaamist sõjagaaside kasutamise ja nende vastu võitlemise viisidest ning võimalustest
- oskama gaasitorbiku materiaalosa, käsitlemist ja hooldamist (25)

1.3.5. Kokkuvõte 1930 – 1940 aasta seitsmenädalastest õppekavadest

Petseri jaoskonna Õpperajooni kümne tegevusaasta jooksul peeti 34 seitsmenädalast õppekursust, milles osales ligikaudu 700 valvurit. (30)

Kui kolmekümnendatel aastatel oli põhitähelepanu suunatud laskeasjandusele (56 õppetundi), piiriteenistusele (45 õppetundi) ja kehalisele kasvatusel (40 õppetundi), siis 1940 ks aastaks oli piiriteenistuse osatähtsus suurenenud 64 õppetunnini ning kehaline ettevalmistus ja laskeasjandus vähenenud vastavalt 13 ja 36 õppetunnini. Vähenes ka tolliteenistuse ja riviõppe õppemaht, kuna õppeprogrammi lisati lisaks olemasolevatele militaarsetele õppeainetele veel taktika, sõjaväe veod ja pioneeriasjandus. (vt joonis 3)

Võib arvata, et selline õppekava muutus militaarsete õppeainete osas 1940. aastaks oli tingitud tekkinud poliitilisest olukorrast idanaabriga.

1.4. Piirivalve tegevuse ja väljaõppe peatamine 1940. aastal

Vahetult enne Nõukogude Liidu anneksiooni juunis 1940 kaitsesid Eesti piiri Tallinna, Lääne, Petseri, Peipsi ja Narva jaoskonnad kokku 164 kordoni ja postiga 1100 piirivalvuri osavõtul, kes teadsid, et "kui kaovad piirid, kaob maa, kaob riik, kaob rahvas, kaob rahva vabadus" (10).

Iseseisva Eesti piirivalve tegevuse katkestas 1940. aastal Nõukogude okupatsioon. Idapiiri rajatised hävitati, piiriehitused tehti maatas. Lõunapiir vastu Nõukogude okupatsiooni alla sattunud Läti Vabariiki jäi siiski püsima Saksa okupatsioonini 1941. aastal. Läti piiril säilis senine struktuur ja koosseis.

Jaanuaris 1941 oli Eesti NSV Siseasjade Rahvakomissariaadi Piirivalvetalituses tööl kaheksa ohvitseri eesotsas polkovnik Johan Pauliga.

Piirivalve osaline säilimine esimeseks nõukogude aastaks võimaldas hiljem organiseeritud relvastatud jõu liitumise vastupanuliikumisega.

Suurt osa Eesti Vabariigi piirivalve ohvitseri tabas repressioonide laine ja nad lõpetasid oma elu enamasti Gulagi vanglates. Seal mõrvati seni selgitamata asjaoludel ka Eesti esimene piirivalve ülem Ants Kurvits (VR I/2), kes läks erru kindralmajorina 1939. aasta lõpul.(32)

2. PIIRIVALVE KOOLITUS AASTATEL 1991 -2001

2.1. Piirivalve taastamine

16. mail 1990. aastal alustati kodanike registreerimist rahva omakaitse organisatsiooni Eesti Kodukaitse. Vabariigi Valitsuse määrusega nr 96 17. maist 1990 määrati organisatsiooni ülemaks siseminister Olev Laanjärv ja staabiülemaks Andrus Öövel. Eesti Kodukaitse ülesandeks oli koostöös Siseministeeriumiga kindlustada tähtsate riiklike objektide (Toompea loss, tele- ja raadiomaja, teletorn, translatsioonisõlm ja kaugejaam jt) kaitse. Mõne päevaga liitus Eesti Kodukaitsega 6800 meest. Täies koosseisus astus Eesti Kodukaitse Rahvarinde turvateenistus, mida juhtis Andrus Öövel. (2)

Oli selge, et esimene ülesanne oli organiseerida piiride kaitse, et tagada julgeolek taasloodud vabariigis. Samuti oli vaja kaitsta siseturu stabiilsust, kontrollida kaupade sisse- ja väljavedu. 15. oktoobril 1990. aastal moodustati Majanduspiiri Kaitseteenistus. Organisatsioon loodi Eesti Kodukaitse alluvusse, sest see oli ainus riiklikult tunnustatud organisatsioon, millel oli oma struktuur. (3)

22. oktoobril 1990. aastal võttis Ülemnõukogu vastu „Majanduspiiri seaduse“. Eesti Vabariigi Valitsuse korraldusega nr 314 - k 31. oktoobrist 1990. a. tegi Eesti Vabariigi Valitsuse esimees Edgar Savisaar ülesandeks moodustada piirikaitseteenistuse väljaõppekeskused, pannes nende organiseerimise Eesti Vabariigi Riigikantselei riigi- ja piirikaitse osakonnale. Samas dokumendis määrati piirikaitseteenistuse väljaõppekeskuste töö alustamise tähtajaks 02. jaanuar 1991. a. Korralduses oli kohustus riigi- ja piirikaitse osakonnale 09. novembriks 1990 määrata kindlaks linna- ja maakonnavalitsuste poolt piirikaitseteenistusse suunatavate kutsealuste kvoot ning linna- ja maakonnavalitsustele tagada 02. jaanuariks 1991 kutsealuste suunamine piirikaitseteenistusse vastavalt ettenähtud kvoodile. Eesti Vabariigi Haridusministeeriumil tuli 07. novembriks 1990 esitada ettepanekud piirikaitseteenistuse väljaõppe korraldamiseks õppeasutuste baasil.(4)

1. novembril 1990. aastal andis Eesti Vabariigi Valitsus välja määruse „Eesti Vabariigi majanduspiiri alaliste kontrollpunktide kohta“, seega oli pandud seaduslik alus Majanduspiiri Kaitseteenistusele, mida asusid teostama politsei-, piirikaitseteenistuse- ja tolliameti töötajad. Oli pandud alus Eesti Piirivalve taassünnile.

2.2. Piirivalve koolituse taasloomine

Piirivalve koolituse taastamise alguseks tuleb pidada 1990. aasta septembrit-oktoobrit, kui Vabariigi Valitsuse majanduspiiri rakendamise komisjoni istungil 25. septembril 1990 võeti vastu otsus korraldada alates 1. oktoobrist kahenädalane Majanduspiiri Kaitseteenistuse ülemate seminar (kursus), misjärel kuulutati välja üleriiklik vabatahtlike kogunemine katsetele, kuhu registreerus umbes 350 meest. Toimused füüsilised katsed ja testid. Kursusele „Eesti Piir 1“ valiti välja 117 parimat. Esimese kursuse lõpetamisel lubas komisjon piirile 90 meest. Neist omakorda valiti välja piiripunktide ülemad ja inspektorid. Kursused Eesti Piir 2 ja jätkukursus Eesti Piir toimusid novembris ja detsembris 1990. a. Kursuste programmi koostas Ülemnõukogu Riigikaitsekomisjoni ekspert U. Helme, kinnitas Edgar Savisaar.

Pärast kursuse Eesti Piir 2 toimumist Tallinnas oli selge, et Tallinnas selliseid kursusi korraldada ei ole võimalik. Puudusid võimalused õpetada taktikat, topograafiat, laskeasjandust. Sobiva koha otsimisega tegelesid Andrus Öövel, Henn Karits, Lembit Iisjan, Johan Saar, Ralf Nellis ja Edgar Ääro. (5)

Remniku Õppekeskus loodi 14. detsembril 1990. a.

14.-28. detsembrini 1990 toimus esimese keskastme juhtivkoosseisu kursusena niinimetatud „ülemuste kursus“. Kohalik oli õnnestunud. Asukohast tingitult oli Remniku Õppekeskusel oluline osa täita Ida-Viru Piirivalvepiirkonna piirilõigu Gorodenkost kuni Alajõeni julgeoleku kindlustamisel. Kuigi kompleks oli ehitatud pioneerilaagrina, oli NSVLiidus tavaks strateegilise asukohaga lastelaagrid ehitada sõjaväelinnakutena, et vajadusel kasutada neid suuremate väeosade baasina. (6)

Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamine 20. augustil 1991 ja Vene piirivalve tegevuse lõpetamine 1992. aastal tõstis järsult vajadust suurendada väljaõpetatavate piirivalveametnike arvu. 1992. aastal alustasid tööd uued piirivalve õppekeskused Kuressaares, Narvas-Jõesuus, Pärseljal, Neemel ja Tallinnas.

Eesti Riigi- ja Piirikaitseameti peadirektori 12. detsembri 1991. aasta korraldusega nr 10 p 4 kästi 15. jaanuaril 1992 aastal valmistada ette dokumentatsioon Eesti Piirikaitse Kooli asustamiseks. Eesti Riigi- ja Piirikaitseameti peadirektori 20. veebruari 1992. aasta korraldusega nr 3 moodustati komisjon Eesti Vabariigi otsuse „Eesti Piirikaitse Koolis

õppetöö alustamise kohta“ täitmisest kokkuvõtete tegemiseks Piirikaitse Koolis ettevalmistustöödest ja lahendamist vajavatest sõlmprobleemidest.

Tallinna Piirivalvekool kujunes keskseks piirivalve õppeasutuseks. Kooli ülema käskkirjaga nr 1 alustas esimene kursus õpinguid 09. märtsil 1992. aastal. Kool tegutses esialgu Tallinnas Endla 13 ja Lökke 5 hoonetes.

1995. aastast toodi kool üle Murastesse. 18. juulil 1995. aastal nimetati Vabariigi Valitsuse määrusega nr 273 Tallinna Piirivalvekool ümber Piirivalvekooliks.

Taasloodud Eesti Piirivalve ülesandeks oli ette valmistada inimesi tööks piiril.

2.3. Remniku õppekeskus 1991 - 1992

Esimeseks ja põhiliseks piirivalvureid ettevalmistavaks kooliks ning eeskujuks hilisemate õppekeskuste ja Piirivalvekooli loomisel sai Remniku õppekeskus.

1990. aasta 14. detsembri õhtul saabus Remnikule 32-meheline grupp, mille koosseisus olid 3 meest Eesti Kodukaitse Staabi poolt määratud juhtideks ja 29 piirilt tulnud meest olid vabatahtlikud, kes soovisid õppida tulevaste allohvitseride ja piirikaitsjate õpetajateks ja ülemusteks.

Kohe moodustati grupist kolmejaoline rühm, kus jaoülemateks määrati Enno Martinen, Toomas Palumaa ja Arvo Reinsalu.

Rühmavanemaks oli Ralf Nellis ja rühmaülemaks Johann Saar. Nende ülesandeks oli 168 tunniga teha meestest sõjalises mõttes ülemused. Nii seda kursust „ülemuste kursuseks“ nimetama hakatigi.

Sellel kursusel üle 4-5 tunni ööpäevas ei magatud. Põhimõtteks oli, et kes ranget Eesti sõjaväe distsipliini ei austa või füüsiliselt vastu ei pea - JUMALAGA!

Eluruumiks sai esimese korpuse teine korrus. Veerand tunni jooksul alustas teenistust sisetoimkond ja valveteenistus, sest asupaik ja poliitiline olukord Eestimaal kohustasid olema valvel.(17)

Allpool teeb autor ülevaate Eesti Vabariigi Majanduspiiri Kaitseteenistuse Remniku Õppekeskuse piiriinspektorite (juhtivkoosseisu) kursustest säilinud arhiivimaterjalide põhjal.

Remniku Õppekeskuses ajavahemikul 1991-1992 toimunud piiriinspektorite kursused
Piirivalveameti arhiivimaterjalide põhjal (7)

Algus		Lõpp	
kuupäev	alustajaid	kuupäev	lõpetajaid
04.04.1991	88	16.04.1991	86
01.08.1991	63	07.09.1991	47
10.10.1991	58	31.10.1991	48
18.11.1991	67	22.12.1991	51
09.01.1992	40	06.03.1992	34
* 11.02.1992	67	06.03.1992	54
04.04.1992	48	30.05.1992	45
20.04.1992	21	30.05.1992	21
* 05.07.1992	89	30.07.1992	64
10.09.1992	106	31.10.1992	72

* Kursuslased jätkasid õpinguid Tallinna Piirivalvekoolis

Õppepäeva kestvus oli kaheksa tundi, lühendatud õppepäevadel viis tundi.

Eesti Vabariigi Majanduspiiri Kaitseteenistuse Remniku Õppekeskuse piiriinspektorite 01.08.91-07.09.91 kursuse õppekava oli kinnitatud 30. juulil 1991. a Eesti Riikliku Piirikaitseameti peadirektori A. Öövli poolt.

Õppeaine	kokku	teoreetiline	praktiline	välitunnid	arvestus
Riviõppus	24		22		2
Määrustikud	16		14		2
Kehaline	46		44		2
Rännakuline ettevalmistamine	12			12	
Laskeasjandus	8	2	6		
EV Majanduspiiri Kaitseteenistuse alused ja kaitseteenistuse organiseerimine	43	12	12	16	3
Topograafia alused	12	2	4	6	
Taktikaline ettevalmistus	38		12	26	
Kriminaal- ja administratiivõiguse alused	8	8			
Isamaaline kasvatus	6	6			
Kõlblusõpetus	2	2			
Sõjaväeline asjaajamine	6		6		
Meditiiniline ettevalmistus	12		12		
Piiriteenistuse sidevahendid	6	1	3		

Õppeaine	kokku	teoreetiline	praktiline	välitunnid	arvestus
Reservtunnid	3				
kokku	242	33	135	60	9

Läbi kahe aasta (1991 ja 1992) on Remniku õppekeskuse juhtivkoosseisu õppetundide maht olnud erinev, kuid põhirõhk ja tähelepanu oli suunatud piiriteenistusele, kehalisele kasvatusel, taktikale ja riviõppusele. (vt tabel 1)

Kuna piirivalvesse tulles ei kujutatud alati endale ette, mida teenistus endast tegelikult kujutab, lahkusid paljud pärast lepingutähtaja möödumist endisele tööle. Lahendamata olid peredega inimeste korteriprobleemid, puudusid lasteaed ja muud olmetingimused. Võrreldes pedagoogilise tööga mittetegelevate piirivalvuritega, puudusid materiaalsed eelised. Mitte mingisuguseid eritingimusi koolitajatele ei pakutud. (6)

PVA väljaõppeosakond kontrollis õppeprotsessi pidevalt piirivalve õppeasutustes. Raportites toodi välja puudused ja pakuti võimalikke lahendusi. Näiteks: rühmaülemad ei valda materjali, rivitundides püütakse koormus veeretada rühmavanema õlule, kellel puudub vajalik kogemus heatasemelise rivitunni läbiviimiseks; lahendus - kontrollida pidevalt rühmaülemate valmistumist tundideks ja näidistunde läbi viia pühapäeva hommikutel. Suurimaks puuduseks peetigi rühmaülema osatähtsuse vähenemist ja rühmaülema muutumist kõrvalseisjaks, kuigi tema ülesanne oleks otseselt mehi juhtida.(6)

2.3.1. Remniku Õppekeskuses õpetatud õppetundide eesmärk

1. Meditsiiniline ettevalmistus

Õppeaine õpetamise eesmärgiks oli:

- tutvustada õpetatavaid isikliku hügieeni ja sanitaarhooldusnõuetega
- õpetada neid kasutama individuaalseid meditsiinilisi vahendeid
- osutama meditsiinilist esmaabi haavade puhul
- osata peatada verejookse ja anda esmaabi luumurdude puhul
- õppida teostama kunstlikku hingamist

2. Kriminaalõiguse ja kriminalistika alused

Õppeaine õpetamise eesmärgiks oli:

- tutvustada piiriinspektoreid kriminaalseadusandluse alustega

- selgitada kehtiva kriminaalkoodeksi neid norme, millede teadmine ja millest juhendumine on vajalik tööks majanduspiiril

3. Taktikalise ettevalmistus

Õppeaine õpetamise eesmärgiks oli:

- anda sõjalisi algteadmisi tegutsemiseks välitingimustes ning erinevates ilmastikuoludes
- treenida nende füüsilist vastupidavust raskendatud tingimustes
- õppida tegutsema lahingolukorras jao ja rühma koosseisus

Õppeaine omandamisel pidid inspektorid oskama:

- täita praktiliselt piilurite, vaatlejate ja salaposti tunnimeeste kohustusi
- osaleda piiririkujate otsingul, jälitamisel ja kinnipidamisel
- organiseerida teenistust piilkondades, vaatluspostidel ja salapostidel
- organiseerida piiripunkti isikkoosseisu tegevust kallaletungi puhul piiripunktile

4. Topograafia

Õppeaine õpetamise eesmärgiks oli:

- tutvustada õpetatavatele topograafilisi kaarte
- õpetada neid määrama asimuute, kaugusi, orienteeruma maastikul kaardiga ja kaardita
- õpetada neid tundma tingimärke, määrama kaardil oma asukohta, joonestama kaardile oma marsruuti
- õpetada neid kirjeldama maastikku ja objekte maastikul

5. Majanduspiiri kaitseteenistuse alused

Õppeaine õpetamise tulemusena pidid inspektorid:

- põhjalikult tundma Eesti Vabariigi Majanduspiiri seaduse sätteid
- põhjalikult tundma Eesti Vabariigi Majanduspiiri Kaitseteenistuse ajutist määrustikku
- põhjalikult tundma piiriteenistuses vajalikke väljendeid võõrkeeles
- oskama teostada isikute ja sõidukite kontrolli
- oskama teostada kaupade kontrolli ning täita piiripunktides olevaid dokumente

Õppeaine omandamisel pidid inspektorid oskama:

- praktiliselt organiseerida tunnimehe, toimkonna ülema, vahtkonna ülema, piilkonna tegevust
- täita praktiliselt piiriteenistuse inspektori ja kontrollpunkti ülema kohustusi

6. Laskeasjandus

Õppeaine õpetamise eesmärgiks oli:

- tutvustada õpetatavaid automaatrelvade materiaalosaga
- tutvustada õpetatavaid lasketooria ballistiliste üldalustega
- tutvustada sihiku kasutamist arvestades ilmastiku tingimusi
- tutvustada erinevaid laskeasendeid
- viia läbi praktilised laskeharjutused õhupüssist
- anda ülevaade ründe- ja kaitsegranaatidest

7. Rännakuline ettevalmistus

Õppeaine õpetamise eesmärgiks oli:

- anda füüsiline karastus
- õpetada neile liikumist rännakmarsi korras
- õpetada looduse jälgimist
- kinnistada riviõppuste programmis omandatu (lahkrivi ja hargnenud rühma elemendid)
- valmistuda ette kahepäevaseks taktikaliseks õppuseks

8. Riviõpe

Õppeaine õpetamise eesmärgiks oli:

- õpetada üksikmehe rivivõtteid, nende õiget täitmist
- rivivõtete praktiline omandamine ning nende rakendamine igapäevateenistuses

Õppeaine omandamisel pidid inspektorid:

- tundma rivimäärustiku põhialuseid
- täitama õigesti rivivõtteid ning kasutama neid piiril
- olema tutvunud lahkriviga, hargnenud rühma riviga

2.4. Piirivalvekool ja selle tegevus kuni aastani 2001

Kõigepealt selgitan ebatäpsused, mis puudutavad kooli nime. Ametlikes dokumentides aastates 1992 – 1995 esineb kooli nimena Tallinna Piirivalvekool, Eesti Vabariigi Piirivalvekool ja Eesti Piirikaitsekool, kuigi vastavasisuline määrus puudub. Seetõttu oleks korrektne kasutada kooli nimena nimetust Piirivalvekool, Mis vastavalt Eesti Vabariigi Valitsuse määrusele nr.273 1. juulist 1991. aastal koolile omistati.(17)

Piirivalvekool on sõjaväeliselt korraldatud õppeasutus, mille tegevusvaldkond on keskharidusega piirivalveametnike esmase kutse-, eri- ja ametialase koolituse ning täiend- ja ümberõppe korraldamine. Piirivalvekool töötab, juhindudes 1998. aastal kehtima hakanud „Täiskasvanute koolituse seadusest”. Piirivalvekooli loomisest peale on õppetöö toimunud kolmel õppesuunal: passikontroll, maismaapiir ja merepiir.

Piirivalvekooli loomise mõte tekkis 1991. aastal Merekolledžis. Tollane Merekolledžiülem Aarne Lõokene pöördus ettepanekuga Eesti Riigi- ja Piirikaitseameti peadirektori Andrus Ööveli poole. Riigi- ja Piirikaitseameti ametiisikute ja juhtivkoosseisu ettevalmistamiseks viidi läbi täienduskoolituskursus alljärgneva jaotuse alusel: kõrghariduse baasil 40 kursanti staabi juhtivkoosseisu komplekteerimiseks, mereerialadel omandatud kesk-erihariduse baasil 40 kursanti piirikaitse laevastiku laevajuhtide ja mehhaanikute kaadri komplekteerimiseks ja keskhariduse baasil 40 kursanti piirikaitse kordonite ja piirikontrollipunktide juhtivkoosseisu komplekteerimiseks. Täiendkoolituskursuste ülemaks alates 15. detsember 1991 oli määratud Andres Ehrenbusch. Vajalike õppeprogrammide ja dokumentide ettevalmistamine pandi kohustuseks Riigi- ja Piirikaitseameti teenistusliku ettevalmistuse keskusele (hr. Ralf Nellis) koostöös Andres Ehrenbuschiga. Viimatinimetatul tuli 25. detsembriks 1991. aastal ette valmistada dokumentatsioon Eesti Piirikaitse Kooli asutamiseks.(8,17)

02. jaanuaril 1992. aastal alustas Piirivalvekool Tallinnas (Endla tänav 13) eeltöödega, 9. märtsil 1992. a alustati kutseliste piirivalvurite ettevalmistamist. Kool kujutas endast sõjaväeliselt korraldatud õppeasutust, mis valmistas ette maa- ja merepiirivalvureid ning passikontrolöre. Õppeprogramm oli seotud kaitseväelise- ja piirivalve aineestikuga, koolitustsükliks oli üle 30 õppeaine.(8)

Õppetöö oli kavandatud 6 kuulisena, millest üks kuu oli piiripraktika. Tegelikult piirdus esimene kursus 4 kuuga ja esimene lend lõpetas Piirivalvekooli 29. mail 1992. aastal.

1995. aasta mais kolis Piirivalvekool Harku valda Muraste külla.

Esimene ametlik passikontrolöride kursus PK-1 toimus 21. septembrist 1993 kuni 05. jaanuarini 1994. aastal ning selle lõpetas sellel ajal rekordiline arv - 57 piirivalveametnikku, kellest oli moodustatud 2 rühma. Õppetöö toimus Piirivalvekoolis ja Narva-Jõesuu Õppekeskuses. Sel ajal asus kool Tallinna südalinnas, kus puudusid tingimused laskeharjutuste ja muu sõjaväelise õppe edasiandmiseks. Nimetatud passikontrolöride kursus

on meeldejäädv ka selle poolest, et esmakordselt lisandus piirivalve koosseisu nii palju naisi. Lõpetanute hulgas oli 37 naist. See rekord purustati 1995. aastal, mil ühe kursuse lõpetas 62 naist. 1994. aastal kuulus Eesti Piirivalve ridadesse 177 naist. (9.10)

Sõjaväeliselt hariduselt olid kõik Piirivalvekooli õppejõud aastaks 2001 oma sõjalise ettevalmistuse saanud Eesti Piirivalve või Eesti kaitsejõudude poolt korraldatud ohvitseride ja allohvitseride kursustelt.(11)

2.5. Kursused Piirivalvekoolis

2.5.1. Maismaapiiri kursuste õppekavad

Kursuste õppekavade prioriteet tugines sõjalistele ainetele. Kursantidele õpetati määrustikke, laskeasjandust, topograafiat, taktikat, piiriteenistust ja psühholoogiat. Teoreetilised tunnid kinnistati praktiliste õppustega. Kursuste lõpuks oskasid kursandid käsitleda tulirelvi, valdasid enesekaitsevõtteid, tundsid seadusandlikke akte, oskasid oskuslikult tegutseda nii elukutselise piirivalvurina kui ka vajaduse korral sõdurina.

Ajavahemikul 1992-1994 toimusid Piirivalvekoolis kursused kordoniohvitseride kursuse nime all, kus õpetati välja kordoniteenistuseks allohvitserkoosseisu. Esimesed koosseisulised kursused alustasid oma õpinguid Remniku õppekeskuses, kus põhirõhk oli sõjalisel väljaõppel ja jätkasid Remniku õppekeskuse likvideerimisel Piirivalvekoolis.

Suuremat tähelepanu pöörati 1992. aasta õppeprogrammides laskeasjandusele, sidele, võõrkeelele ja füüsilisele ettevalmistusele. 1992. aasta lõpust alates aga suurenes järsult piirivalveteenistuse õppeaine osakaal.

Vähestes tundides käsitleti tänapäeval sellist aktuaalset õppeainet nagu narkootikumid. Samuti käsitleti 1992. a 20. tunni ulatuses arvutustehnikat (matemaatika).

1993. aastal oli piirivalveteenistuse (172 õppetundi) kõrval õppemahult teisel kohal taktika õpe (140 õppetundi). Järgnesid võõrkeel ja füüsiline väljaõpe (aine maht 100 õppetundi) (vt. tabel 1 ja 2).

Alates 1994. aasta veebruarist kuni 1998. aasta augustini toimus Piirivalvekoolis paus maismaapiiri kursuste õppekavas ja põhirõhk oli suunatud passikontrolöride väljaõppele.

1998. aastal maismaapiiri kursuste taaskäivitamisega muutusid ka kursuste õppekavad. Piirivalveteenistuse (137 õppetundi sisaldas roheline piiri õpet, piirikontrolli kompleksharjutust roheline piiri õppe alusel, dokumentide kontrolli, turvataktikat, transpordivahendite ja dokumentide kontrolli, tehniliste erivahendite ja nende kasutamise õpet) kõrval oli teisel kohal õigusõpe (52 õppetundi sisaldas piirivalveteenistust reguleerivaid õigusakte ja õiguste rakendamist, haldusmenetlust, illegaalse immigratsiooni õpet).

1999. aasta jaanuarist liideti õppekavasse arvutiõpe, mille maht oli 20 õppetundi ning kultuuri ja tavade õppeaine kogumahuks 16 õppetundi..

1998. a. augustist kuni 2001. a. detsembrini on piirivalveteenistuse õppemaht suurenenud 143 õppetunnilt 232 õppetunnini.

2.5.2. Passikontrolli kursused

18. veebruaril 1994. a. kinnitati tollase piirivalve ülema mereväe-kapten Tarmo Kõutsi poolt esmakordselt piirivalve passikontrolöride õppeplaan.

Passikontrolöride kursuse eesmärgiks oli valmistada piirivalve tarbeks passikontrolöre (Narva-Jõesuu Õppekeskuses üldsõjaline ettevalmistus 184 õppetundi ja Piirivalvekoolis piirivalveteenistuslik ja seadusandlik ettevalmistus 172 õppetundi), andes kursantidele teadmisi ja oskusi tegutsemaks piiril passikontrolöridena, ajutiselt inspektoritena või vajadusel sanitaridena relvastatud konfliktis. Kursustel omandati teoreetilised ja praktilised teadmised piiriteenistusest ja passikontrolli teostamisest, mida süvendas piiripraktika Tallinna reisisadama ja lennujaama kontrollpunktides. Lisaks saadi vajalik riviline, laskealane ja üldfüüsiline ettevalmistus.

1994-1997 toimunud kursused Piirivalvekoolis oli põhisuunitluselt passikontrolli erialased ja sellest ka nende nimetus passikontrolli kursused (tabel 4 ja 5).

Teise piirikontrollikursuse (28. märts 1994 - 30. aprill 1994), mille ametlik nimetus oli passi- ja autokontrolöride kursus, õppekavas oli esmakordselt piirivalve ajaloos õppeainete hulgas autode kontrollimine ning õpetus autoregistritest. Põgusalt puudutati antud teemat veel 1996. aasta 05. maist kuni 11. juulini toimuval kursusel. See oli ja jäi ka viimaseks kursuseks kuni aastani 1998, kus käsitleti õppekavas õppeainena transpordivahendite kontrolli. Samuti oli õppekavas:

tolliteenistus, mida hakati taas õpetama alles 1999. a jaanuarist,

narkootikumid, mis tulid õppekavasse tagasi 1997. a septembrist,

turvataktika, mis tulid õppekavasse tagasi 1998. a juunist.

Aastatel 1994-1997 kujunesid prioriteetsemateks õppeaineteks passikontroll, piiriteenistus, võõrkeel, arvutiõpetus ja kehaline ettevalmistus (õppeprogrammi kuulus ka enesekaitse).

Aastatel 1998-2001 toimus piirivalveametnike ettevalmistus paralleelselt kahel kolmekuulisel kursusel (passikontrolli kursused ning maismaapiiri ja kutseliste piirivalvurite kursused).

Piirivalvekoolis toimuvate passikontrollikursuste õppeplaanid jäid suuresti muutumatuks alates 1999. aasta jaanuarist, kujunedes pikaajalise kogemuste ja praktika najal just sellisteks, nagu on piirivalveametnikele vaja tööks piiril.

Aastal 2001 käivitus uue passikontrollikursuste õppekavades õppeainena piirivalve sideõpe.

2.5.2.1. Toimunud õppetundide eesmärk

1. Piirikaitsealane ettevalmistus

Õppeaine eesmärgiks oli:

- anda kursantidele teadmisi riigipiirist, selle valvest ja kaitsest
- arendada ja kasvatada kursantides selliseid vajalikke omadusi nagu distsipliin, kohusetunne, ühistegevus, kiire organiseerimis- ja otsustamisvõime mitmesugustes konfliktsituatsioonides, taibukus, viisakus ja korrektsus

Kursuse tulemusel pidid kursandid:

- oskama teostada dokumentide kontrolli ja korrektselt suhelda
- oskama kasutada igapäevases töös omandatud teadmisi riigipiirist, piirirežiimist, piirivalvekontrollist ning teenistusest piiripunktis või kordonis
- teadma, tundma ja täitma seaduslikke akte, määrusi ja seadusi, mis reguleerivad piiriküsimusi

2. Riviõppus

Riviõppuse tulemusena pidid passikontrolörid:

- tundma rivimäärustikku põhialuseid
- oskama täita õigesti rivivõtteid ning kasutama neid piiril
- olema tutvunud lahkriiviga

Erilist tähelepanu õppeprotsessis pöörati üksikmehe rivivõtetele, nende õigele täitmisele, praktilisele omandamisele ning nende rakendamisele igapäevases teenistuses.

Kõik riviõppuste tunnid olid praktilised tunnid ja viidi läbi riviplatsil.

3. Määrustikud

Õppeaine eesmärgiks oli:

- anda piirivalveametnikele selge arusaamine kindla korra ja distsipliini mõistetest ja tähtsusest
- viia piirivalveametnikud veendumusele, et sisetoiakond ja vahiteenistus on väga tähtsad ja täpset täitmist nõudvad piirivalveteenistuse alad
- liita piirivalveametnikud kasvatuslikult üheks lahutamatuks pereks, kus isiklikud huvid oleksid kooskõlas üldiste huvidega ja kus kehtiks hüüdsõna „üks kõigi; kõik ühe eest!“
- arendada piirivalveametnikes vaimseid oskusi, mis teda kasvatavad distsiplineeritud, kohusetruuks ja kõigiti tubliks Eesti Vabariigi kodanikuks.

4. Isamaaline ettevalmistus

Õppeaine eesmärgiks oli:

- riigiustava meelsuse, tugeva isamaalis-sõjameheliku vaimu kasvatamine ja arendamine piiriteenistusse tulnud kodanikus
- laiendada vaimset silmaringi järk-järgult, võttes aluseks tema isikliku olemuse ja isikliku kodu mõiste
- viia kursant mõisteni eesti rahvas, kuhu ta ise lahutamatuult kuulub täieõigusliku liikmena

Kursuse üheks eesmärgiks oli niisuguste momentide esiletoomine, mis tõstsid kursantide rahvuslikku uhkust ja usku meie rahva tulevikku.

Isamaalise ettevalmistuse programmi lõppedes pidid kursandid:

- teadma esimese Eesti Vabariigi väljakuulutamise ja okupeerimise kuupäeva ning aastat
- teadma Vabadussõjaaegseid kaitseväge juhte
- teadma Vabadussõja alguse ja lõpu kuupäeva
- teadma üldist Vabadussõja käiku, Võnnu lahingu kuupäeva
- teadma Vabadussõja kangelasi
- teadma Eesti Vabariigi presidendi K. Pätsi elulugu (lühidalt)
- teadma kindral J. Laidoneri elulugu (lühidalt)
- teadma Eesti Vabariigi presidendi L. Meri elulugu (lühidalt)
- tundma Vabariigi valitsust
- teadma peast Vabariigi hümnit

- teadma Piirivalve struktuuri, tundma piirivalve ülemat

5. Laskeasjandus

Laskeasjanduse tundides pidid kõik olema varustatud relvadega.

Relva materiaalosa õpetamise eesmärk oli:

- õpetada kursante relva osade ehitust ja töötamist tundma sedavõrd, et nad lasketakistuse kiiresti suudaksid avastada ja kõrvaldada
- veenda kursante, et salv töötab tõrkumata ja korralikult siis, kui kõik hooldamise ja ohutuse eeskirjad on täpselt täidetud ning et hästi hooldatud relv on sõjamehe kindlaim sõber ja abimees lahingus
- õpetada ja harjutada kursante nendele usaldatud relvi eeskujulikult hooldama;

Laskeharjutuste eesmärk oli:

- valmistada kursante laskmiseks, lasu teostamiseks üksiklaskudega ja valangutega, tule katkestamiseks ja tule jätkamiseks
- parandada laskmise tulemuste järgi vigu sihtimisel ja sihtjoone võtmisel ning päästmisel
- treenida kursante õige laskeasendi võtmiseks erinevates asendites

6. Topograafia

Õppeaine õpetamise eesmärgiks oli:

- tutvustada kursante maastiku, tema elementide ja nende takistuste omadustega, topograafiliste kaartide nomenklatuuriga ja maastiku tundmaõppimisega kaardi järgi
- õpetada kursante kaardita ja kaartiga orienteeruma maastikul, mõõtma kaugusi silma abil, esemete joonmõõtude järgi, valguse ja helikiiruse võrdlemise abil, kuulamise järgi
- õpetada kursante kaarti lugema, määrama objektide koordinaate, teostama maastikuluuret
- anda kursantidele vajalik praktika liikumiseks maastikul ilma kaartita asimuutide järgi ja kaartiga orienteerumiseks maastikul

Õpitud kinnistati taktikaõppustel ja piirikaitse ettevalmistustundide läbiviimisel.

7. Meditsiiniõpe

Õppeaine õpetamise eesmärgiks oli:

- õpetada kursantidele esmaabi ja sidumise võtteid, mida neil võib vaja minna ekstreemolukordades

Kursuse lõppedes pidid kursandid oskama anda esmast meditsiinilist abi ja tegutseda sanitarina kaitseväge allüksustes.

8. Kriminaalõigus ja kriminalistika alused

Õppeaine õpetamise eesmärgiks oli:

- tutvustada kursantidele kriminaalseadusandluse aluseid ning selgitada kehtiva kriminaalkoodeksi neid norme, mille teadmine ja millest juhendumine on vajalik tööks piiril
- juhtida kursantide tähelepanu vajadusele osata säilitada tõendusmaterjale ja selliste oskuste kujundamine

Eriolist tähelepanu pöörati kriminaalkoodeksi üldosa normidele nagu kuriteo mõiste, tahtlus ja ettevaatamatus, hädakaitse, hädaseisund, kurjategija kinnipidamine jne.

Haldusõigusrikkumiste seadustikku käsitlevas osas pöörati peatähelepanu sellise distsipliini praktilisele omandamisele nagu menetlus haldusõigusrikkumise asjus.

9. Piirivalve sidevahendid

Õppeaine eesmärgiks oli:

- tutvustada kursantidele piirivalves enim kasutatud sidevahendeid
- õpetada kursante sidevahendeid eeskirjade kohaselt kasutama
- tutvustada kursantidele sidevahendite hooldamist

10. Kehaline ettevalmistus

Õppetundide eesmärgiks oli:

- arendada distsiplineerivalt kursantide kehalisi võimeid (jõud, väledus, vastupidavus, võitlusvõime), et nad suudaksid võita piirivalveteenistuse raskusi igas olukorras, jäädes seejuures teo- ja tahtevõimelisteks

11. Piiripraktika

Praktika lõppedes pidi kursandid teadma ja oskama kontrollida isikute dokumente, kes ületavad riigipiiri.

2.6. Eesti Piirivalve rea- ja allohvitserkoosseisu koolitussüsteem aastal 2001

Piirivalve isikkoosseisu kutse-, eri- ja ametialane koolitus on korraldatud Piirivalvekoolis, Narva-Jõesuu Piirivalve Õppekeskuses ning Neeme Piirivalvekoorte Koolis ja teistes piirivalveasutustes; Eesti ja välismaa sise- ja riigikaitsealistes õppeasutustes; Eesti ja välismaa teistes õppeasutustes.

Piirivalvekooli tegevusvaldkonnaks on piirivalveametnike erialase ja sõjalise väljaõppe ning täiendõppe korraldamine kursuste ja seminaride vormis.

Narva-Jõesuu Piirivalve Õppekeskuse tegevusvaldkonnaks on piirivalveametnike ja ajateenijate kaitsevälise ja erialase väljaõppe ning täiendõppe korraldamine. Piirivalveametnike kaitsevälise baaskursuse pikkuseks on 11 nädalat. Ajateenijate õpe toimub vastavalt kaitseväge juhataja poolt kinnitatud õppekavadele, mida täiendatakse piirivalveteenistuseks vajalike õppeainetega. Koostöö kaitseväge ja muude õppeasutustega toimub vastastikuse õppemetoodilise informatsiooni vahetamise teel.

Neeme Piirivalvekoerte Kooli tegevusvaldkonnaks on koerajuhtide koolitamine ning piirivalvekoerte aretamine ning alg- ja erikoolitamine.

Piirivalveasutused korraldavad koolitust piirivalve isikkoosseisule asutusesiseselt vastavalt piiri valvamise ja kaitsmise korraldamise käsus toodule.

Reakoosseisu piirivalveametniku ametikohal töötamiseks on käesoleval ajal vajalik läbida järgmine õppeprotsess: pärast ajateenistust saab keskharidusega isik astuda tegevteenistusse piirivalves, läbides esmalt katseaja (1-6 kuud) ja õppekava (20 nädalat) Piirivalvekoolis ning asuda seejärel teenistusse piirivalveametnike reakoosseisu ametikohal.

Allohvitseri ametikohal töötada soovijatel tuleb läbida sõjalise väljaõppe osa, mis toimub kursusena nooremallohvitseridele Narva-Jõesuu Piirivalve Õppekeskuses ja vanemallohvitseridele Kaitseväge Lahingukoolis. Piirivalvealane täiendõppekava nii noorem- kui ka vanemallohvitseridele puudub.

2.7. Piirivalvekooli koolituse arengust lähiaastail

Lähiaastate keskseks ülesandeks piirivalve õppesüsteemis on ühtse ja ajakohase õppesüsteemi loomine, mis peab tagama piirivalveametnike ettevalmistuse Euroopa Liidu nõudeid ja Eesti riigi julgeolekuvajadusi silmas pidades. Eesmärgiks on Eesti piiride tõhusa valvamise tagamine spetsiaalse ettevalmistuse saanud professionaalide poolt, kes on piisavalt varustatud piirikontrolli tehniliste vahenditega ning omavad volitusi piirikuritegude tõkestamiseks. Põhjaliku ettevalmistuse saanud piirivalveametnike rakendamine on eriti oluline

rahvusvahelise terrorismi, illegaalse immigratsiooni ning ebaseaduslik narko- ja relvakaubanduse vastu võitlemiseks, samuti inimkaubanduse ja sisserändajate majandusliku ekspluateerimise tõkestamiseks.

Piirivalve lähiaastate eesmärgiks peab kujunema üleminek kutsekeskhariduse ja rakenduskõrgharidusega piirivalveametnike ettevalmisele Muraste Piirivalvekoolis, Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste Kõrgema Sõjakooli ja Sisekaitseakadeemia baasil vastavalt kutsestandardile. (29)

Riigipiiri valvamise nõuetele vastava koolitussüsteemi tagamiseks on alustatud piirivalveametniku kutse andmise ja kutsekvalifikatsiooni süsteemi välja arendamist vastavalt kutseseadusele (34)

2002 aastal kinnitati õigus ja sisekaitse kutsenõukogu otsusega piirivalveametniku teine, kolmas ja neljas kutsestandard. (35)

2002 aasta oktoobris alustati Muraste Piirivalvekoolis teise kutsestandardi tasemel väljatöötatud piirivalveametniku õppekava 40 nädalase õppekavaga.

Esimene lend kutsekeskharidusega piirivalveametnikke lõpetas 2003 aasta augustis.

Jätkub töö piirivalveametniku viienda kutsestandardi väljatöötamisel ja neljanda ja viienda standardi tasemel kutsestandardi väljatöötamisel.(36)

Riigikaitse ülesannete täitmiseks on vaja jätkata ja süvendada ajateenijate, nooremallohvitseride ja eriala vanemallohvitseride kaitseväelist ettevalmistust Narva- Jõesuu Piirivalve Õppekeskuses. (29)

KOKKUVÕTE

Piirivalve taasloomisel 1990. aastal oli esmatähtis kiiresti leida suurel arvul sobivaid mehi ja õpetada nad välja piirikaitsjateks. Ülesannet raskendas asja pakilisus, Eestis puudus riigikaitsealine organisatsioon ja ei olnud sugugi selge, kas Nõukogude Liit lepib rahumeelselt Eesti suveräänsusega. Nõukogude armee väed olid sel ajal veel Eestis.

Alustati nullist. Igasugused eelnevad sõjalised kogemused kulusid marjaks ära. Piirikaitsjate valikul ja hiljem nende ametikohtadele määramisel ei olnud esmatähtsad mitte meeste sõjaväelised kogemused või piirivalvealased teadmised, vaid tahe, distsiplineeritus ja aatelisus.

Esimesed piirivalve õppeasutused, eriti Remniku Õppekeskus, täitsid neile pandud ülesanded. Põhiline nõue palju mehi ja kiiresti, täideti.

Piirivalveametnike tööalase koolituse aluseks on täiskasvanute koolituse seadus, mille põhjal tööalane koolitus toimub täiend- ja ümberõppe vormis, kas töökohas või koolitusasutuses. Tööalase koolituse ülesanded on püstitatud Vabariigi Valitsuse tegevuskavas 2000, Siseministeeriumi tegevuskavas 2000, kus piirivalveametnikelt nõutakse õigus- ja teenistusalast pädevust vastavalt Schengeni konventsiooni nõuetele välispiiride valve ja piirikontrolli osas.

Piirivalveõppe eesmärgiks käesoleval hetkel on koolitada Eesti riigipiiri ja Euroopa välispiiri valvamist ja kaitsmist juhtiv, kontrolliv ning koordineeriv piirivalveametnik.

Võttes analüüsi aluseks olemasolevad õppekavad läbi aastate, võib väita, et piirivalve koolitusprogrammide areng on olnud dünaamiline, käies ajaga kaasas. Koolituskavade reformimise vajadus on seotud suurte muudatustega Eesti integreerumisel Euroopa Liitu ja NATOsse.

Piirivalves antav koolitus peab olema suunatud ainult sellise pädevuse saavutamisele, mida piirivalvele pandud ülesannete edukas täitmine nõuab.

SUMMARY.

Border guard training concerning tuition programs throughout years has been chaotic. The lack of the fixed tuition trends caused the lack of concrete curriculum. Training programs which were considered useful at that instant were put into practice.

Part one gives an overview of the history of the Training Region of Estonian Border Guard Petseri district in 1930 -1940. Also the seven week long course, which took place in the Training Region is considered here, bringing forth the primary subjects at that time as well as the background of compiling its curriculum.

A brief flashback on the recreation years of the Border Guard, boarder station chief and staff officers` training in Remniku training centre in 1991 – 1992 and the course for the “green boarder” and document check, which took place in the Border Guard School in 1992 - 2001 are presented in part two.

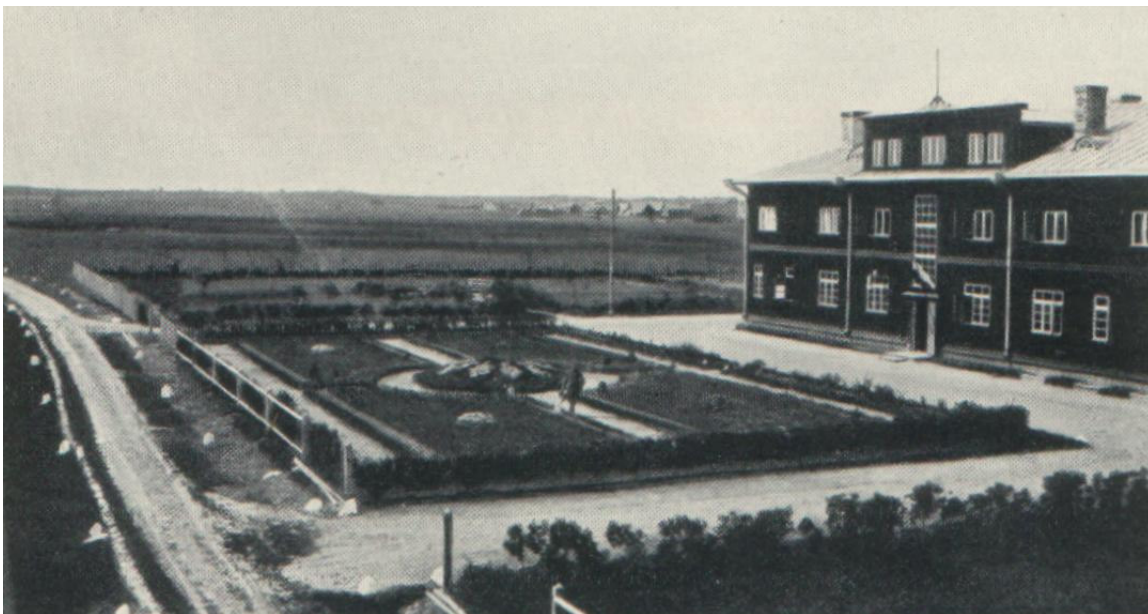
Special attention is given to the Border Guard School, which will soon be a vocational training centre.

KASUTATUD ALLIKAD JA KIRJANDUS

1. ERA f978, n1, sü404, l6. Piirivalve Valitsuse ülema 18.02.1931.a. kk nr 21 §2
2. 17.05.1990 nr 96 „Eesti Kodukaitse“ organisatsiooni moodustamise kohta. - EV ÜVT 1990,16,262.
3. 15.10.1990 nr 305-k. - RT I 1994,88,1496.
4. 31.10.1990 nr 314-k. - RT I 1994,88,1496.
5. MPVKA. Muraste Piirivalvekooli arengukava aastateks 2003-2005 (projekt).
6. NRIA, 22.12; 15.01.2001.
7. PVAA. Remniku Õppekeskuses kursused 1991-1992.
8. MPVKA. Piirivalvekooli esmakursuste õppekavad 1992 – 2002.
9. MPVKA. Piirivalvekooli õppejaoskonna materjalid.
10. Paul J. 1933 Piirivalve Valitsuse asustamisest, ülesannetest ja tegevusest. Eesti Piirivalve 1922-1932. Oskar Angelus. Tallinn, lk 13-15.
11. Jaagant, P. Piirivalvekooli haridusstrateegia seoses haridusreformiga piirivalves. Helisalvestus. Piirivalvekool. 22.01.2002.
12. Piirivalve päevik 1990-2000. Piirivalveamet. 2000, 68.
13. Piirivalveseadus. 1994. – RT I, 54, 903.
14. PVAA. EV PVA Peadirektori põhitegevuse käskkirjad 1994. Käskkiri nr 67 02.06.
15. PVAA. EV Majanduspiiri Kaitseteenistus. Peadirektori personali käskkirjad 1991. Käskkiri nr 30 07.02.
16. Roos R. 1997. Eesti piirivalve Remniku õppekeskus 1990. aasta sügis - 1994. aasta suvi. Lõputöö. Tallinn, Eesti Riigikaitse Akadeemia, 117.
17. Karjamets. T. 2002 Piirivalve õppeasutuste koolitajate kaader 1990-2001. Lõputöö. Tallinn, Eesti Riigikaitse Akadeemia, 117.
18. PVAA. EV PVA Peadirektori personali korraldused 1992. Korraldus nr 2–563 26.05.
19. PVAA. EV PVA Peadirektori personali korraldused 1993. Korraldus nr 2–565 25.05.
20. PVAA. Pärlselja õppekeskuse ülema käskkirjad 1993. Käskkiri nr 1 06.07.
21. MPVKA. Piirivalvekool 5-aastane. Käsikiri. Piirivalvekooli õppejaoskonna arhiiv.
22. MPVKA. Piirivalvekooli ülema käskkirjad 1992. Käskkiri nr 2 09.03.
23. PVAA. EV PVA Peadirektori personali korraldused 1993. Korraldus 2- 866 10.08.
24. ERA f980, n1, sü246, lk 42.

25. ERA f980, n1 sü763, lk 194; ERA f 981, n1, sü501 lk 40.
26. MPVKA. Piirivalve koolituse visioon. Piirivalve koolituse planeerimise töögrupp. 2001.
27. Jaagant Peep, Martsik Maiko, Lembit Võime. Piirivalve koolituse planeerimise töögrupp. 2001, Euroopa Liidu nõuetele vastava piirivalve koolitussüsteemi loomisest, Piirivalveleht, juuli nr 3-4.
28. Martsik, M. 2001. Eesti piirivalveametnike kaasaegset kutsekoolitust tagavad normdokumendid. Magistritöö. Tallinna Pedagoogikaulikool, 167.
29. Vabariigi Valitsuse 18.02.2003. istungi protokollis otsus nr 1 „Piirivalve prioriteetsed arengusuunad aastani 2007“. [<http://sun.pvasise/PiiriTegevus/index.html>]. 07.11.2003.
30. ERA f980, n1 Õpperaiooni tegevusaruanded 1930-1940. a.
31. ERA f980, n1, sü183, lk 85.
32. Piirivalve ajalugu. [<http://www.pv.ee/ajalugu>]. 07.11.2003.
33. ERA f980, n1, sü240, lk 94.
34. Kutseseadus - RT I 2001, 3, 7.
35. MPVKA. Piirivalveameti kutsekomisjoni materjalid.
36. Piirivalve koolitussüsteemi arenduskava aastatel 2002-2008 (Kinnitatud peadirektori 19.03.2002 kk nr 50) [<http://sun.pvasise/PiiriTegevus/index.html>]. 07.11.2003.
37. ERA f978, n1, sü650.

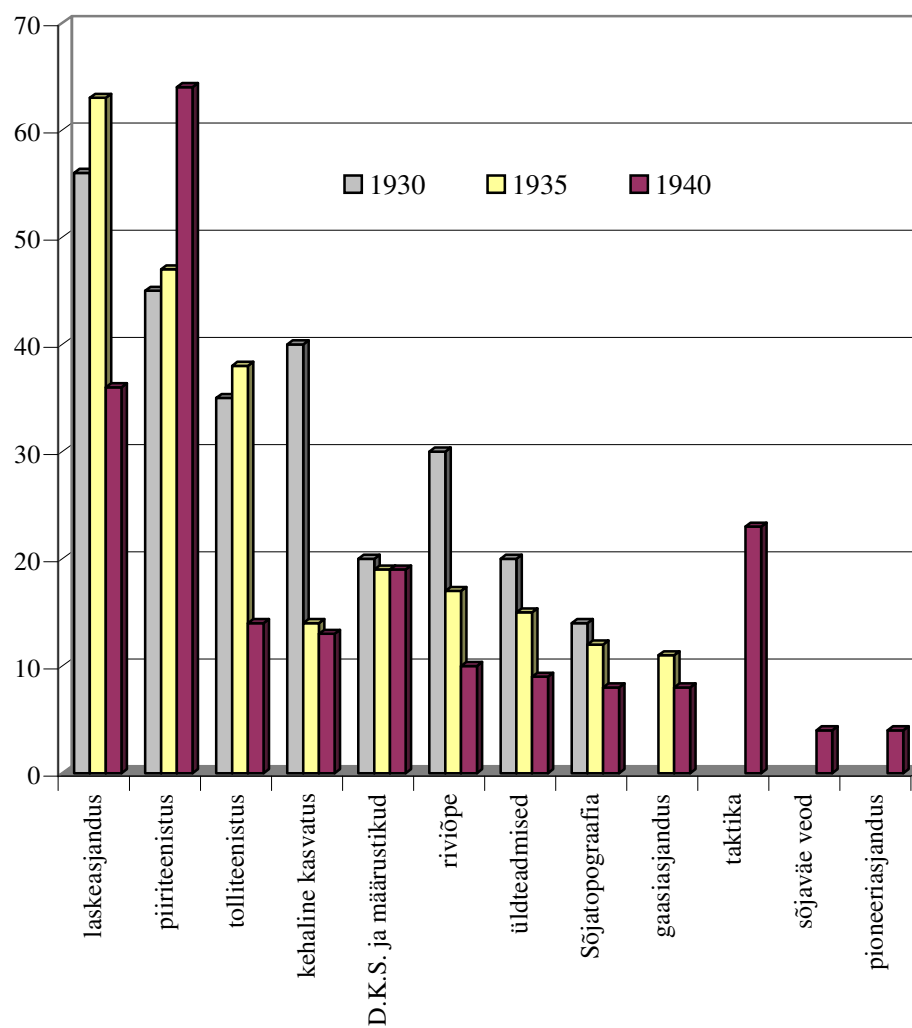
Piirivalve Petseri jaoskonna õpperajooni ümbrus

Petseri jaoskonna ülem kol-ltn Viilup Mägistes 1937. a

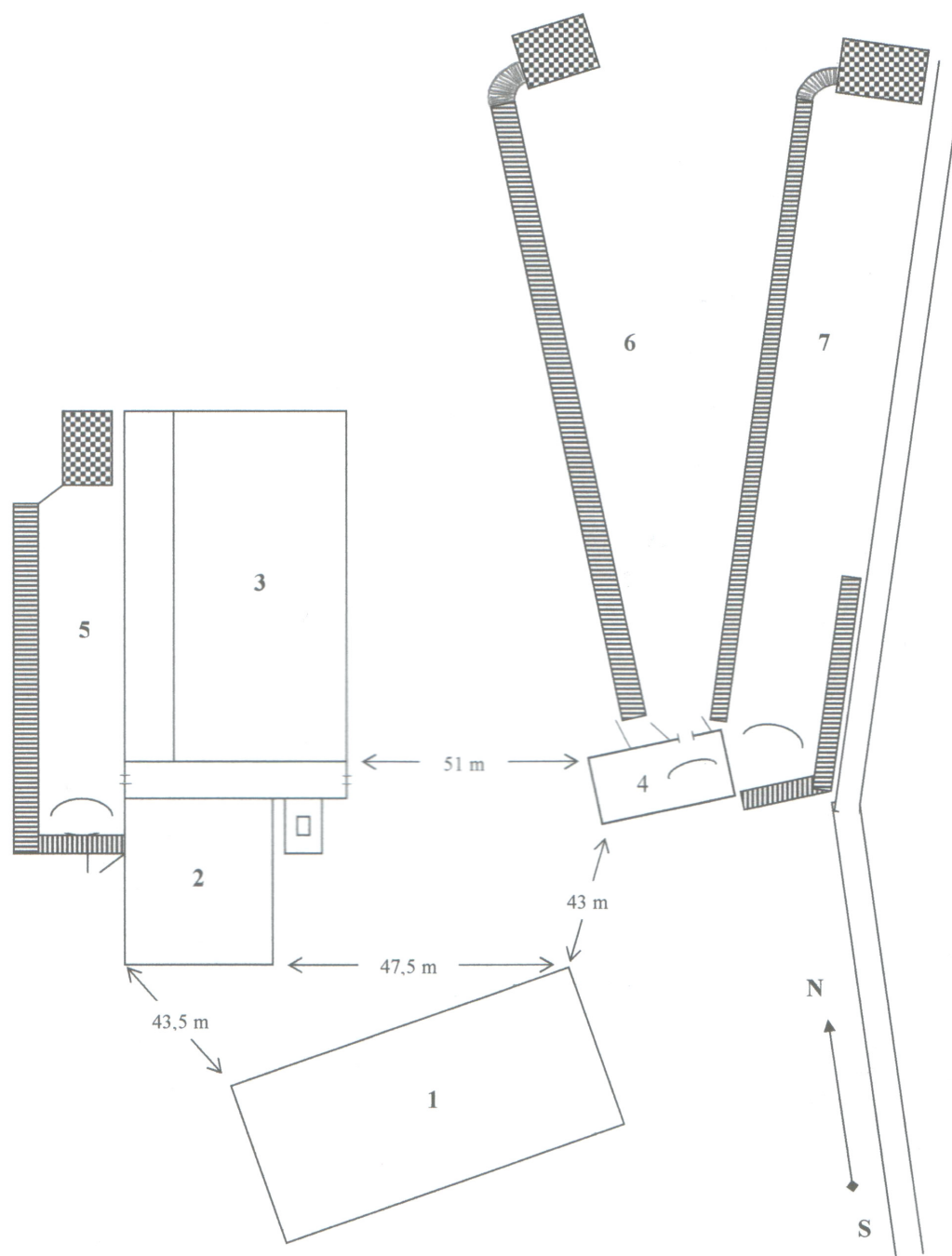

Seitsmenädalase õppekavade maht tundides

Allikas : ERA f980, n1 1930 – 1940. a seitsmenädalase kursuse õppekavad

Õpperajooni ümbrus ja laskerajad 1933 a.

1) Jaoskonnamaja, 2) Tall, 3) Koerte aed 4) Saun 5) Püstoli laskerada 6) Sportpüssi laskerada nr 1 7) Sportpüssi laskerada nr 2

Allikas: ERA f980, n1, sü544 lk 23

Tabel 1**Keskastme juhtivkoosseisu õppetundide maht Remniku õppekeskuses**

õppeaine	31.07.1991 7.09.1991	10.10.1991 31.10.1991	18.11.1991 22.12.1991	9.01.1992 6.03.1992
Riviõppus	24	17	19	13
Määrustikud	16	6	12	9
Kehaline kasvatus	46	14	36	40
Isamaaline kasvatus	6	2	4	10
Laskeasjandus	8	6	10	12
Topograafia	12	6	24	24
Taktika	38	7		28
Meditsiin	12		8	8
Sidevahendid	6	4		4
Eetika	2	2		6
Piiriteenistus	43	24	76	176
PV ajalugu			4	
Pedag. ja psühholoogia		12	4	8
Sõjaajalugu		4		
Krim. õiguse alused	8	2	6	6
Sõjaväeline asjaajamine	6		2	6

Allikas: PVA arhiiv Remniku õppekeskuse keskastme juhtivkoosseisu õppeplaanid 1991-1992 a.

Tabel 2

Kordoniohvitseride kursus 11.03.1992 - 16.02.1994

Õppeaine	11.03.1992 29.05.1992	3.08.1992 22.12.1992	8.02.1993 9.07.1993	2.08.1993 16.02.1994
Arvutustehnika	20			
Eetika	4	6	6	6
Esmaabi	34	20	18	22
Füüsiline ettevalmistus	48	50	100	100
Isamaaline kasvatus				6
Laskeasjandus	124	76	58	70
Määrustikud	10	30	20	40
Narkootikumid			6	6
Piirivalveteenistus	2	106	106	172
Pioneeriasjandus	18	18	18	46
Psühholoogia	58	20	24	36
Riviõpe	20	30	46	82
Sideasjandus	100	20	22	6
Sõjaajalugu ja piirivalve ajalugu	40	12	22	22
Taktika	12	46	130	140
Tolliteenistus	20	10	10	10
Topograafia	50	20	18	42
Tsiviilkaitse	8	14		
Vee ja kalakaitse	20	14	22	22
Võõrkeel	60	100	114	100
Õigusõpe	76	34	24	62
	alustasid RÕK	alustasid RÕK		

Allikas: Piirivalvekooli esmakursuste õppekavad 1992 – 2002

T a b e l 3**Kutseliste piirivalvurite ja maismaapiirikursused 24.08.1998 - 22.12.2000**

Õppeaine	24.08.1998	18.01.1999	29.03.1999	4.10.1999	20.03.2000	20.09.2000
	20.11.1998	9.04.1999	18.06.1999	17.12.1999	16.06.2000	22.12.2000
Arvutiõpe		20	24	20	20	20
Esmaabi	10	16	8	8	16	16
Füüsiline ettevalmistus	40	40	40	40	40	40
Kultuurid ja tavad		16	16	16	16	16
Laskeasjandus	24	18	18	18	18	20
Narkootikumid	6	8	8	8	8	8
Piirivalveteenistus	137	206	186	172	202	232
Psühholoogia	30	30	30	30	30	40
Võõrkeel	30	56	56		60	60
Õigusõpe	52	50	50	40	48	48

Allikas: Piirivalvekooli esmakursuste õppekavad 1992 – 2002

Passikontrollikursused Piirivalvekoolis 1994 - 1997

õppeaine	1994 28. märts 30. apr.	1994 4. apr. 10. juuni	1994 5. okt. 18. nov.	1995 27. juuni 21. juuli	1995 4. sept. 10. okt.	1996 22. jaan. 22. märts	1996 8. apr. 14. juuni	1996 5. mai 11. juuli	1996 9. sept. 29. nov.	1997 6. jaan. 27. märts	1997 8. sept. 12. dets.	1997 22. sept. 24. veebr.
Piiriteenistus		84	24	12	30	30	30	30	36	50	43	43
Passikontroll	90		68	50	58	58	58	58	62	64	64	64
Transpordivahendite kontroll	24							4				
Arvutiõpetus	12	24	30		24	24	44	44	28	28	28	28
Narkootikumid	6										6	6
Kultuurid ja tavad	18											
Esmaabi	6	6			12	12	12	12	18	18	18	18
Inglise keel	12	34	8	8	30	30	30	30	44	50	50	50
Vene keel			4	4	6	6	6	6	6	10	6	6
Laskeasjandus		14	4	14	38	38	38	38	32	36	36	36
Kehaline ettevalmistus		18	46	24	42	42	42	42	48	33	17	17
Topograafia orienteerumine					16	16	16	16	20	7	23	23
Psühholoogia	6	20		6	10	10	10	10	24	34	22	22
Videotreening		16			16	16	16	16			12	12
Isamaaline kasvatus		6		10	10							
Kosmeetika		6										
Seadusandlus				20	16	16	16	16	18	20	24	24
Riviõpe				12	20	26	26	26	34	16	16	16
Kaitseväe määrustikud				4	18	22	22	22	20	12	16	16
Kaitseväe taktika									20		15	15
Turvataktika	6											
Tolliteenistus	10											
Tehnilised vahendid	26	4										
Õiguseained		20										
Praktika				20						80	105	112
Reservtunnid	20		6		30	72	52	58		24	11	4

Allikas: Piirivalvekooli esmakursuste õppekavad 1992 – 2002

Tabel 5

Passikontrollikursused Piirivalvekoolis 1998- 2000

õppeaine	1998	1998	1999	1999	1999	2000	2000	2000	2001	2001
	15.juuni 11.sept.	24.aug. 20.nov.	18.jaan. 16.apr.	29.märts 30.juuni	13.sept. 10.dets.	3.jaan. 31.märts	20.märts 16.juuni	19.sept. 21.dets.	8.jaan. 25.mai	10.sept. 25.jaan.
Piiriteenistus	56	56	16	16	16	16	16	16	24	16
Passikontroll	50	50	75	75	74	74	74	100	100	100
Piirivalve sideõpe									6	8
Transpordivahendite kontroll	6	6	40	40	40	40	40	40	60	60
Arvutiõpetus	20	20	22	22	20	20	20	20	40	40
Narkootikumid	5	6	8	8	8	8	8	8	10	12
Kultuurid ja tavad	10	10	16	16	16	16	16	16	16	22
Esmaabi	6	6	16	8	8	16	16	16	16	16
Inglise keel	60	60	40	40	40	40	40	40	80	80
Vene keel			16	16	16	16	20	20	20	20
Laskeasjandus	14	14	18	18	18	18	18	20	20	24
Kehaline ettevalmistus	30	30	30	30	30	30	30	36	40	40
Psühholoogia	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40
Videotreening	22	22								
Turvataktika	10	10	10	10	10	10	10	10	16	16
Tolliteenistus			16	16	16	16				12
Tehnilised vahendid	5	5								
Õiguseained			50	50	50	50	48	48	50	52
Illegaalne migratsioon, pagulus	2	2								
Euroopa Liit, alused ja suunad	4	4								
Praktika			80	80	80	80	80	80	200	200
Reservtunnid	14		32	32	32	22	24	50	60	40

Allikas: Piirivalvekooli esmakursuste õppekavad 1992 – 2002

